

Vilje
gir vekst

Ta vare på smilet

Årsmelding 2009

TANNHELSE
ROGALAND

tannhelserogaland.no

Forord av styreleder

Fasit

I Tannhelse Rogaland skjer det stadig noko nytt: Organisasjonen fornyar seg, ambisjonane blir finpusa. Medarbeidarar kjem og går. Klinikkar blir utvida, flytta eller nedlagt. Årsmeldinga forteller om ein organisasjon der tida ikkje står stille.

Men fasiten på arbeidet som blei gjort i 2009, 2008, 2007 og ei rekke år før dette finn du ikkje på organisasjonskart, dørschild, i telefonlister, årsmeldingar eller budsjettkolonner. Fasiten vår er rogalendingane sine smil.

Tannhelsetenesta tar ansvar for tennene, frå barnemunnar som smiler usikkert til gamle tanngardar som nok ein gong gir seg i kast med pinnekjøtet. Me bryr oss om dei tennene som gnissar når finanskrisa trugar, eller smiler når den økonomiske himmelen er blå. Me tar oss av dei tennene som er slitne etter år med rusmisbruk. Me fiksar dei tennene som får seg ein knekk i leik eller alvor.

Når det kjem til tennene, er me der. Det viser tala, og det viser tennene.

Våre medarbeidarar kan difor trygt sjå rogalendingane i augene. Og i munnen.

Så til alle nye, gamle og pensjonerte medarbeidarar: Takk for innsatsen! Og er du sjukmeld eller i permisjon: Vel møtt tilbake!

Rogaland treng deg!

Styreleiar Knut Vassbø

Foto/illustrasjoner

Tom Haga - side 1, 2, 5, 14, 15, 19, 20, 24, 27, 29, 30, 32

Harald Ebeltoft - side 3

Tannhelse Rogaland - side 7

May-Bente Leifsen - side 9

Tone Elin Berge - side 13

Stine Steingildra - side 16

Martin Zeitschel - side 17

Tannstikka - side 21

Norsk Tannvern - side 22

Tannhelse Rogaland - side 22

Tannhelse Rogaland - side 23

Utgitt av: Tannhelse Rogaland FKF

Redaktør: fylkestannlegen

Opplag: 650

Trykk: Spesialtrykk

Redaksjonen avsluttet 17. mars 2010

Innhold

Innledning	4
Behandlingsomfang	8
Tannhelseutvikling	10
Økonomi	12
Tannhelsetjenestens kompetansesenter Vest	13
HMS - helse, miljø og sikkerhet	15
Personell	16
Kompetanse- og kvalitetsutvikling	18
Folkehelsearbeid - nye tiltak og prosjekt	19
Aktuelle saker	22
Utfordringer og tiltak	24
Tabeller	26

Tennene dine skal vare livet ut.
Det er du som må ta vare
på smilet ditt. Men vi gjør
det mulig.

Med over 40 tannklinikker
behandler Tannhelse Rogaland
150 000 pasienter hvert år.
Tjenesten er gratis for alle
mellom 0 og 18 år. Vi har og tar
ansvar for folkehelsen
i fylket.

Innledning

Tannhelse Rogaland FKF

Siden 1. januar 2004 har den offentlige tannhelsetjenesten i Rogaland vært organisert som et fylkeskommunalt foretak (FKF).

Tannhelse Rogaland ivaretar fylkeskommunens ansvar for den offentlige tannhelsetjenesten. Vi driver helsefremmende og forebyggende arbeid og gir gratis tannbehandling til prioriterte grupper. Vår hovedoppgave og målsetning er å gi rett hjelp til rett tid og sette befolkningen i stand til å bevare tenner for livet.

Tannhelse Rogaland er den tjenesten i fylkeskommunen, bortsett fra offentlig kommunikasjon, som har størst kontakt med befolkningen. I 2009 var 152 744 rogalendinger under tilsyn av Tannhelse Rogaland.

Tannhelse Rogaland har 43 tannklinikker delt inn i 6 tannhelsedistrikter som ledes av en overtannlege, og til sammen 300 tannleger, tannpleiere og tannhelsesekretærer. Fylkestannlegen er daglig leder i foretaket, og har det overordnede ansvaret for den daglige driften. Tannhelse Rogaland driver tannlegevakt i Stavanger og Haugesund på lørdager, søndager og helligdager som er åpen for akutt tannbehandling.

Mål og oppgaver

Lov om tannhelsetjenesten (1983) pålegger fylkeskommunen følgende oppgaver:

- Tannhelsetjenesten skal spre opplysning og øke interessen for hva den enkelte og samfunnet kan gjøre for å fremme tannhelsen.

- Ansvaret for at tannhelsetjenester, medregnet spesialisttjenester, i rimelig grad er tilgjengelige for alle som bor eller midlertidig oppholder seg i fylket.
- Tannhelsetjenesten skal organisere forebyggende tiltak for hele befolkningen.
- Tannhelsetjenesten skal gi nødvendig forebygging og behandling til prioriterte grupper. Tilbudet skal være regelmessig og oppsøkende.

I St.meld. nr. 35 (2006 – 2007) fremgår det at befolkningens tannhelse er betydelig forbedret de siste 30-40 år, men at ca. 10-15 prosent av barn og unge har tannhelseproblemer. Det store flertallet av voksne går regelmessig til tannhelsekontroll,

men mange unnlater det av ulike grunner som for eksempel økonomi, angst og livssituasjon. Vi har sosial ulikhet i tannhelse i Norge.

Regjeringen vil, som ett av tiltakene, styrke fylkeskommunen som forvaltningsnivå for tannhelsetjenesten. Dette skal skje gjennom blant annet å tillegge et 'følge med-ansvar' for hele befolkningen når det gjelder tannhelse- og tjenesteforhold, styrking av fylkeskommunens rolle i folkehelsearbeidet og virkemidler knyttet til spesialisttjenester. Andre nye oppgaver som foreslås lagt til fylkeskommunene er ansvar for forskning, fagutvikling og kvalitetsutvikling innenfor tannhelsetjenesten, inklusiv privat sektor.

Gratis tannbehandling til prioriterte grupper

Lov om tannhelsetjenesten bestemmer hvem som har rett til nødvendig tannhelsehjelp.

I tillegg har fylkestinget i Rogaland vedtatt at andre grupper også skal ha gratis tannbehandling på offentlig tannklinikk. Tilbudet om gratis tannbehandling skal gis i prioritert rekkefølge.

Voksne betalende pasienter er også velkomne på de offentlige tannklinikkene, både for at arbeidsdagen skal være faglig stimulerende for tannhelsepersonellet og for å opprettholde nødvendige økonomiske rammer.

Styret i Tannhelse Rogaland FKF 2009

Styremedlemmer

Knut Vassbø, styreleder
Lisbeth Vikse, nestleder
Marit Thorsheim
Berit Lund-Andersen
Åse Irene Hermansen

Varamedlemmer

Tora Elisabeth Glimsdal Sandanger
Hild Somnes
Inger Marie Åsbø
Christiane Howlid Dale
Gerd Haugene Anonsen

Parti

KrF
H
Ap og PP
Ansattes representant
Ansattes representant

Lovpålagte grupper med rett til tannhelsehjelp på offentlig tannklinikk

Gruppe A

Barn og unge fra 0-18 år.

Tilbud: Fri behandling på offentlig tannklinikk. Betaler selv for idrettsskinner.

Gruppe B

Psykisk utviklingshemmede over 18 år.

Tilbud: Fri behandling på offentlig tannklinikk.

Gruppe C1

Eldre, uføre og kronisk syke med opphold i somatiske/psykiatriske institusjoner som sykehjem, aldershjem, omsorgsbolig og sykehus.

Tilbud: Fri behandling på offentlig tannklinikk forutsatt at oppholdet vil vare utover tre måneder. Kun akutt-hjelp dersom oppholdet er kortere.

Rusmiddelmissbrukere som oppholder seg i behandlingsinstitusjoner etter lov om spesialisthelsetjenesten og omsorgsinstitusjoner etter sosialtjenesteloven.

Tilbud: Fri behandling på offentlig tannklinikk når oppholdet har vart tre måneder. Akutthjelp fra første dag.

Gruppe C2

Pasienter som mottar hjemmebaserte somatiske-/psykiatriske tjenester i åpen omsorg på grunnlag av vedtak

etter Kommunehelsetjenesteloven. Praktisk hjelp etter lov om sosiale tjenester gir ikke rett til gratis tannbehandling.

Tilbud: Gratis nødvendig behandling på offentlig tannklinikk når hjelpen gis minst én gang i uken og det er forventet at den varer utover tre måneder. Hjelpen må ivareta et vesentlig pleiebehov for brukeren. Kun akutthjelp dersom hjelpen er av kortere varighet.

Gruppe D

Unge som fyller 19 og 20 år i behandlingsåret.

Tilbud: Betaler 25 % av honoraret inkludert tannteknikerutgifter, unntatt for gitt behandling hvor trygde-refusjon, helt eller delvis, vil dekke deler av kostnaden.

Ikke-lovpålagte grupper med rett til tannhelsehjelp på offentlig tannklinikk

Gruppe E1

Fengselsinnsatte.

Tilbud: Varetektsfanger og soningsfanger med opphold mindre enn tre måneder, tilbys kun akuttbehandling ved offentlig tannklinikk. Soningsfanger, samt varetektsfanger med opphold utover tre måneder, tilbys akutt- og nødvendig tannbehandling

ved offentlig tannklinikk. For soningsfanger yngre enn 20 år, gjelder ikke tremånedersregelen. Ved omfattende behandling, dekkes dette av pasienten selv eller av hjemkommunen etter lov om sosial omsorg.

Gruppe E3

Psykiatriske pasienter i åpen omsorg som får poliklinisk behandling i spesialisthelsetjenesten over en periode på minimum tre måneder.

Tilbud: Fri behandling på offentlig tannklinikk. Akutthjelp fra første dag.

Gruppe E4

Personer i pleie av pårørende. Pleiebehovet må attesteres av lege.

Tilbud: Fri behandling på offentlig tannklinikk når pleieperioden er forventet å vare utover tre måneder. Akutthjelp fra første dag. Det er en forutsetning at pasientene i gruppe E3 og E4 ikke oppebærer lønn inkl. syke-, attførings- og rehabiliteringspenger i fast arbeidsforhold under behandlingen.

Rusmisbrukere

Rusmisbrukere som mottar kommunale tjenester etter sosialtjenesteloven § 4-2 a-d og § 4-3 på grunn av sitt rusmisbruk, i mer enn tre måneder.

Tilbud: Fri behandling på offentlig tannklinikk, eller hos privatpraktiserende tannlege som Tannhelse Rogaland har avtale med. Akutthjelp fra første dag.

Fylkestannlege,
Helene Haver

Årsmeldingen for 2009 beskriver tjenestene Tannhelse Rogaland har levert i forhold til bestilling fra fylkestinget, økonomi og tannhelseutvikling, og den offentlige tannhelse-tjenesten som arbeidsplass. Ellers i årsmeldingen har vi valgt å fokusere på tiltak og prosjekter som var nye dette året.

Kort oppsummert for 2009 var like mange pasienter under tilsyn som i 2008, tannhelsen er stabil, pasientinntekene økte og overskuddet er på 3,5 mill.

2009 har vært preget av store utskiftninger i ledergruppen. Etter mange års tjeneste i Tannhelse Rogaland gikk fylkestannlege Magnar Torsvik og overtannlege Øyvin Magnussen av med alderspensjon i 2009. Fem av åtte i ledergruppen er nye i sine stillinger i 2009, hvorav tre er helt nye i lederrollen.

Selv er jeg stolt over å ha overtatt ledelsen av en veldrevet organisasjon. Jeg har vært ansatt siden 1989 og kjenner derfor både de ansatte og tjenesten godt. Det er et stort ansvar å forvalte fellesskapets verdier og samtidig ha ansvar for 300 ansatte, samtidig som det tar litt tid å finne plassen sin og få oversikt over nye arbeidsoppgaver. Våren 2010 skal jeg sammen med overtannlegene besøke alle tannklinikkene i forbindelse med vernerundene, og jeg ser frem til å møte alle som er ansatt i Tannhelse Rogaland på sin arbeidsplass.

Jeg gleder meg til fortsettelsen og vet at jeg både har mange dyktige medarbeidere på tannklinikken, en sterk ledergruppe og et interessert og engasjert styre med meg.

Tannhelsetjenesten står foran mange utfordringer de neste årene med oppbygging av regionale kompetansesentre, ansvar for folkehelsearbeid og en ny tannhelselov som vil gi oss nye oppgaver og nye pasientgrupper å ta ansvar for. Sammen med ledergruppen vil jeg jobbe for en fortsatt sterk og synlig offentlig tannhelsetjeneste, som også kan samarbeide godt med privat tannhelsetjeneste.

Flere vil bli tannlege og tannpleier i Rogaland

Det har vært stor interesse for tannlegestillinger det siste året. På slutten av 2009 fikk vi også mange søknader til ledige tannpleierstillinger. Internt var det også stor interesse for ledige overtannlegestillinger og stillingen som assisterende daglig leder.

De aller fleste søkerne er sisteårsstudenter ved universitetene i Norge, og i tillegg noen rogaland-

inger som har studert i utlandet. Slik situasjonen er nå er det ikke nødvendig å rekruttere utenlandske tannleger. Mye av æren for det gode rekrutteringsarbeidet skal personellet på tannklinikkene ha, som tar i mot elever og studenter i en ellers travel hverdag. Det er først og fremst viktig at studentene får god veiledning i praksisukene, men samtidig gjøres det også en uvurderlig innsats med hensyn til rekruttering av nye medarbeidere.

Det er også inngått avtaler med tannleger om å stå lengre i stillingene enn fylte 62 år, noe som er viktig for tjenesteproduksjonen og erfaringsoverføring.

Det er blitt vanskeligere å få tak i tannhelsesekretærer til ledige stillinger. Tidligere rekrutterte vi mange nyutdannede sekretærer, men opplever nå at få av dem går ut i yrkeslivet som tannhelsesekretærer, men fortsetter skolegangen eller velger andre yrker/stillinger.

Merkevaren Tannhelse Rogaland

Det er behov for å styrke merkevaren Tannhelse Rogaland. Vi vil styrke kompetansen i organisasjonen, være mer synlige og lett gjenkjennelige.

Vi har vedtatt en plan for kompetanse- og kvalitetsutvikling med et sentralt kursutvalg som legger føringer og program for kursvirksomhet og gjennomgående tema på kvalitetssirkler. Arbeidsgiver og arbeidstaker har en gjensidig forpliktelse vedrørende antall timer som hvert år skal brukes til faglig oppdatering gjennom kurs, møter etc.

Tannhelse Rogaland har i 2009 sendt ut flere pressemeldinger for å informere publikum om tjenestene og aktivitetene våre. Blant annet har vi fått oppslag om godt rekrutteringsarbeid, nye tannklinikker på Jørpeland, Madla og i Sauda, røykesluttprosjektet, god tannhelse for ungdommen i Stavanger, ny overtannlege på Sør-Jæren og ungdommen på Hommersåk som går til krig mot Karius og Baktus.

Tannhelse Rogaland har, i tråd med fylkeskommunen for øvrig, utformet en ny grafisk profil for tannhelsetjenesten. Målet er at dette skal være en av faktorene som er med på å styrke vårt omdømme og status.

Årsmelding 2009

Dette året sendes årsmeldingen også til tannhelsepersonell i privatpraksis i Rogaland. Vi vil på den måten informere om aktiviteten i Tannhelse Rogaland, det tror vi kan fremme et godt samarbeid og øke statusen til den offentlige tannhelsetjenesten.

Takk

Takk til alle på tannklinikkene, ledergruppen, staben på fylkestannlegekontoret, støttetjenestene i RFK og styret for et godt samarbeid i 2009!

Pasientgrupper	2009			2008		2007		2006	
	Mål	Resultat	%	Resultat	%	Resultat	%	Resultat	%
Gruppe A	102 000	102 512	95	103 585	97	102 211	96	99 281	96
Gruppe B	1 450	1 532	94	1 495	94	1 446	94	1 435	95
Gruppe C1	3 000	3 022	89	2 921	87	3 025	-	2 837	88
Gruppe C2	3 200	3 539	77	3 253	70	3 057	88	2 662	57
Gruppe D	9 000	10 006	85	9 674	86	9 535	87	8 963	87
Gruppe E og rus	1 300	1 357	-	1 252	-	1 357	-	1 058	-
SUM A - E	119 950	121 968	-	122 244	-	120 531	-	116 236	-
Gruppe F	29 000	30 813	11	30 641	11	29 328	11	31 344	12
SUM A - F	148 950	152 781	-	152 850	37	149 859	37	147 580	37
Pasientinntekter	53,7 mill	59,1 mill		58,6 mill		48,5 mill		41,5 mill	

Jone 3 år, er på sitt første besøk hos tannpleier.

Behandlingsomfang

Mål for tjenesteomfang er definert i årlig driftsplan og bestilling. Tabellen over viser antall under tilsyn og pasientinntekter de siste årene.

Tilbud til de prioriterte gruppene i 2009 viser en økning på 2012 i forhold til driftsplan og bestilling. Men samtidig er 1073 færre under tilsyn i gruppe A enn i 2008. Det skyldes i all hovedsak vakanser i stillinger som har vært noe vanskeligere å få besatt. Men det er ellers udramatisk og under kontroll. For gruppe B er 37 flere under tilsyn enn i 2008. Rogaland Revisjon startet en forvaltningsrevisjon for å se på tannhelsetilbudet til denne gruppen i 2009. Rapporten vil foreligge våren 2010. Tannhelse Rogaland har hatt fokus på gruppe C2, brukere som mottar

hjemmebaserte somatiske-/psykiatriske tjenester, etter en tilsvarende revisjonsrapport fra 2007. Fra 2004 har det vært mer enn en fordobling i antall under tilsyn i denne gruppen, fra 1662 til hele 3539 i 2009. Tannhelsetilbud til rusmisbrukere er opprettet i 2005/2006. Rusmisbrukere som mottar kommunale tjenester eller er under LAR (legemiddel-assistert rehabilitering), har rett til gratis tannbehandling enten på offentlig tannklinikk/kompetanseteam i Tannhelse Rogaland eller gjennom avtaler vi har med et 20-talls privatpraktiserende tannleger. Tilbudet

Fra 2004 og frem til 2009 har det vært mer enn en fordobling av antall under tilsyn i gruppe C2 fra 1662 til 3539.

er nå godt etablert, men erfaringer med driften viser at for denne pasientgruppen er det vanskelig å få til et like effektivt behandlingsopplegg som for andre prioriterte grupper. Antall under tilsyn i gruppe D er økt med nesten 400. Det er kanskje noe lettere å huske timeavtalene etter at vi begynte med sms-varslng. Det er kun en liten økning på 172 flere voksne betalende pasienter under tilsyn. Totalt brukte de offentlige tannklinikken 69 % av tiden på prioriterte grupper i 2009, og 31 % på betalende pasienter. Det er stor variasjon i tids-

bruken i kommuner uten privat tannhelsetjeneste kontra byområder hvor tannlegedekningen er høyere. I 2009 har Rogaland spesialisttannklinikk, Bjergsted, Haugesund sentrum, Lura, Sandnes sentrum, Sauda og Sokndal tannklinikk gitt tilbud om lystgassanalgesi og mottatt henvisning fra andre tannklinikker. Annen premedikasjon for engstelige pasienter som ikke mestrer behandlingssituasjonen benyttes også. Behandling i narkose og lystgass Tannhelse Rogaland gir et tilbud om behandling i narkose for prioriterte grupper i samarbeid med Haugesund sjukehus og Stavanger Universitets-sjukehus. I alt ble det gjennomført 187 tannbehandlinger i narkose ved de to sykehusene. Gjennomsnittlig ventetid

for slik behandling var omtrent 90 dager. Det gjøres imidlertid individuelle vurderinger, slik at småbarn og de med størst behov tas inn raskere. Tannlegevakt Tannhelse Rogaland har hatt tannlegevakt ved Stavanger sentrum tannklinikk og Haugesund sentrum tannklinikk siden 2000 og 2003. Årlig har de henholdsvis ca. 1200 og 580 konsultasjoner. Samlet nettoutgift er på 850 000 kroner. Tannlegevaktene er åpne for akutt tannbehandling lørdager, søndager og helligdager fra kl. 1300 til 1700, med telefon tid fra kl. 1300 til 1630. Tannlegevaktens åpningstider er kjent på legevaktene.

Produktivitet Tall fra KOSTRA (2008) viser at Tannhelse Rogaland er kostnads-effektive sammenlignet med andre sammenlignbare fylker. Samtidig har Tannhelse Rogaland en lavere andel av fylkeskommunes budsjett i forhold til de andre fylkene. Inntektskravet er for Tannhelse Rogaland økt med 26 millioner fra 2002 til 2009. Tannhelse Rogaland har hatt fokus på kostnader og effektivisering. Gjennom en langsiktig disponering ved overføring av overskudd, har en startet en videreutvikling av tjenesten.

Nøkkeltall

	Resultat 2009	Budsjett 2009	Budsjett 2008
Driftsinntekter	231 185	218 726	217 481
Driftsutgifter	229 997	218 893	213 939
Brutto driftsresultat	1 188	-167	3 543
Netto driftsresultat	1 445	21	6 568
Tidligere års mindreforbruk tilført driftsregnskapet	2 055	-	-123
Mindreforbruk	3 500	-	6 445

Tall i hele 1000.

Økonomi

Regnskapet for 2009 viser et netto mindreforbruk på 3,5 mill. kr i forhold til budsjett.

Utgifter

Merutgifter til lønn inkl. sosiale utgifter er på 8,7 mill. i forhold til budsjett. Av dette utgjør bonus (inkl. arbeidsgiveravgift) 1,8 mill. da pasientinntektene er større enn budsjettet.

Samlet mindreforbruk til kjøp av varer og tjenester er på 2,1 mill. I prosjektene kjøp av tjenester til rusmisbrukere, styreutgifter, folkehelse og etter- og videreutdanning, er mindreforbruket på 1,2 mill.

Inntekter

Overføringer og refusjoner fra staten er 4,7 mill. høyere enn budsjettet. Hvorav sykepenge- og fødselspenge-refusjon utgjør 2,5 mill. og prosjektene "utredning av kompetansesenter" og "røyketelefonen" 1,2 mill.

Pasientinntektene var vel 63 mill. kr, en økning på 5,4 mill. i forhold til budsjett.

Fjorårets overskudd på 6,445 mill. ble disponert slik:

- 2,163 mill. er overført til driftsbudsjettet og noe er avsatt til omstridt krav
- 4,282 mill. av overskuddet er overført til investeringsbudsjettet

Investeringer – medisinteknisk utstyr og IKT

I 2009 er det bevilget 6 mill. til nye tannklinikker og 5 mill. til medisinsk-teknisk utstyr. I tillegg kommer 4,282 mill. fra overskuddet i 2008, 0,7 mill. fra Regjeringens krisepakke, 3,711 mill. i overført lån og 0,272 mill. i overført fond fra 2008.

Midlene er anvendt til utbedringer og nybygg av følgende tannklinikker:

- Rogaland spesialisttannklinikk - gjenstående arbeid
- Madla tannklinikk er utvidet og tatt i bruk
- Jørpeland tannklinikk - ny tannklinikk er bygget og tatt i bruk
- Sokndal tannklinikk er utvidet med

et behandlingsrom

- Klepp tannklinikk er ombygd for å få et ekstra behandlingsrom
- Sauda tannklinikk - bygging av ny tannklinikk startet i 2009
- Finnøy, Norheim og Stavanger sentrum tannklinikk er pusset opp.

Til andre tannklinikker er det i 2009 brukt 2,7 mill. kr til medisinteknisk utstyr og 3,4 mill. til oppgradering av datautstyr tilknyttet røntgen.

Prosjektleder, tannlege
Magne Audun Kloster

Tannhelsetjenestens kompetansesenter Vest – TK Vest

Regjeringen har omtalt etablering av regionale odontologiske kompetansesentre i St.meld. nr. 35 (2006-2007), "Tilgjengelighet, kompetanse og sosial utjevning – framtidens tannhelsetjenester".

Formålet med kompetansesentrene er:

- bidra til rekruttering og stabilisering av tannhelsepersonell i regionen
- sikre spesialisttannlege tjenester og å kunne ta imot henvisninger fra allmenntannhelsetjenesten, leger og andre
- drive rådgivning overfor en samlet tannhelsetjeneste og til befolkningen
- drive etterutdanning av tannhelsepersonell
- drive desentralisert spesialistutdanning av tannleger
- bidra til forskning og faglig utvikling i tannhelsetjenesten.

Tannhelsetjenestens kompetansesenter Vest har vært i en prosjektfase i 2009. Et prosjekt er "en serie aktiviteter mot et eksakt definert mål innenfor

en bestemt tidsperiode". Vårt mål er å ha etablert kompetansesenteret sommeren 2012, med ledelse/adm. i Bergen og fullverdige kompetansesenteravdelinger i fylkene Sogn og Fjordane, Hordaland og Rogaland. Denne organiseringen ble det enighet om i mars 2009 etter grundig drøftelser.

Intensjonsavtale

Det ble på forsommeren inngått intensjonsavtale mellom Helse- og omsorgsdepartementet og de tre respektive fylkene. Som en oppfølging av denne avtalen ble det igangsatt arbeid med samarbeidsavtale mellom fylkene. Målet er å ha slik samarbeidsavtale ferdig godkjent i løpet av 2010.

Spesialisttannklinikken

Tannhelse Rogaland har en kontinuerlig prosess med å videreutvikle spesialist-tannklinikken. Det ble i 2009 tilsatt spesialist i oral protetikk i 100 % stilling, og inngått avtale med endodontist i 20 % stilling.

Fylkestinget tilleggsbevilget i desember 2009 2 mill. kroner øremerket spesialisttannklinikken/kompetansesenteret. Dette har gitt rom for å kunne følge opp spesialistkandidater økonomisk under spesialiststudiet. Målet er å knytte dem til oss som spesialister etter utdanning.

Desentralisert spesialistutdanning

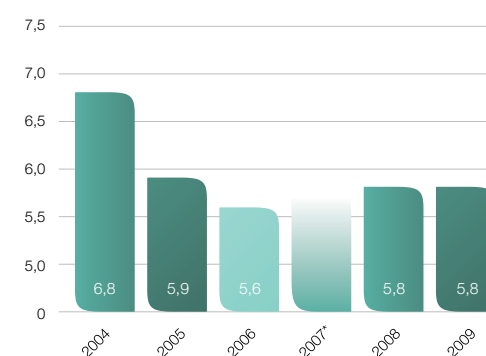
Stortingsmelding nr. 35 sier at Regjeringen vil legge til rette for mer desentralisert spesialistutdanning for tannleger for å øke antall spesialister og bedre den geografiske fordelingen.

Det er foretatt en kartlegging som synliggjør spesialistbehovet innen de ulike disipliner fram til 2025. En prosjektgruppe nedsatt av Helsedirektoratet utarbeider en rapport som skal legge grunnlag for fremtidig organisering av desentralisert spesialistutdanning.

Rapporten vil være ferdig innen utgangen av 1. tertial 2010 og vil ta for seg opptaksprosedyrer, rolleavklaringer mellom impliserte parter og økonomi.

Sykefravær i %

Sykefraværet i 2009 var 5,8 %.
Det betyr at sykefraværet har vært uendret de siste fem årene.
* Data mangler.

HMS - helse, miljø og sikkerhet

Desentralisert spesialistutdanning skal finansieres av staten. En departementalt styrt arbeidsgruppe skulle i juni 2009 lagt fram en rapport om finansieringsvolumet av spesialistutdanning. Dette arbeidet er foreløpig stoppet opp.

Forskning

I Stortingsmelding nr. 35 sier Regjeringen at forskning og kunnskapsutvikling er viktige forutsetninger for at tannhelse-tjenesten samlet sett kan ha læring og kvalitetsforbedring som systematikk i si virksomhet. Regjeringen vil finansiere forskning ved de regionale odontologiske kompetansesentrene.

Det drives for lite forskning i tannhelsetjenesten i dag, og det skal skje en betydelig økning i forskningsaktiviteten. Forskning skal øke kunnskapen, kompetansen og kvaliteten på tannhelsetjenesten, men også politiske beslutninger må ha god tilgang på kunnskap.

Fylkestannlegene og NTF nedsatte en prosjektgruppe som legger fram en rapport innen utgangen av januar 2010. Denne rapporten skal ha som mål å utvikle relevante tiltak for å heve

forskningskompetansen i tannhelse-tjenesten.

Informasjon

Det er viktig at utøverne i tannhelse-tjenesten får et eierforhold til kompetansesenteret. Med bakgrunn i dette og et generelt informasjonsbehov har prosjektleder i flere distriktsmøter orientert om status for kompetansesenteret.

Vi har også etablert en web-side www.tkvest.no. Der vil vi legge ut og oppdatere aktuell informasjon om utviklingen i prosjektet.

Økonomi

Helse- og omsorgsdepartementet inviterte høsten 2009 til et informasjonsmøte med tanke på fremtidig planlegging for kompetansesentrene. Det konstateres at intensjonen i St.meld. nr. 35 ikke er fulgt opp med nødvendige bevilgninger. Det blir derfor en utfordring å påvirke politisk/administrative ansvarlige til også å følge opp føringene økonomisk.

Det overordnede HMS-systemet for Rogaland fylkeskommune gjelder også for Tannhelse Rogaland, og våre mål for HMS-arbeidet er knyttet opp til overordnede og vedtatte mål i RFK.

Arbeidsmiljøutvalget i Tannhelse Rogaland (AMU) har hatt fire møter og behandlet 41 saker i 2009. HMS-seksjonen i RFK har bistått med veiledning, arbeidsplassbesøk og oppfølging ved skader. Vaksinasjon er ikke lenger en del av tilbudet fra HMS-avdelingen og foregår på det lokale legekantor.

Skader

18 ansatte har meldt om skader eller "nestenuhell" under arbeid på tannklinikken i 2009. Skadene (hovedsakelig stikk og kutt) følges opp etter vedtatte rutiner, om nødvendig i samarbeid med fastlege eller HMS-seksjonen.

Tannhelse Rogaland som Inkluderende Arbeidslivsbedrift
NAV og Tannhelse Rogaland har

hatt et samarbeidsmøte i 2009 hvor evaluering av IA-arbeidet i Tannhelse Rogaland var hovedtemaet. Dette er et samarbeid som fungerer bra og som har hatt som mål å ivareta den ansatte og arbeidsgivers interesser, slik at oppfølging og systematikk er blitt bedre. Utfordringene blir å kunne tilpasse arbeidsoppgaver til ansatte med nedsatt funksjonsevne.

Intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv 2006-2009 har for oss betydd:

- Å forebygge sykefravær, øke fokus på jobbnærværet og hindre utstøting fra arbeidslivet.
- Å øke rekrutteringen til arbeidslivet av personer som ikke har et arbeidsforhold.

Sykefravær

Sykefraværet i 2009 var 5,8 %. Det betyr at sykefraværet har vært uendret de siste fem årene.

Tanntrimmen

Fysisk aktivitet har positiv innvirkning på den fysiske og den psykiske helsen. Dette var utgangspunkt for at tann-

trimmen ble virkelighet. Den skal være et virkemiddel til å forebygge sykefravær.

Ansatte som trimmet tre ganger per uke 30 min. eller mer per gang i perioden august 2008 til august 2009, var med i trekningen av gavekort. Antallet som deltok i 2009 var 73, en betydelig økning fra året før. Trekningen ble foretatt på personellmøtet i Haugesund.

Tannklinikker og utstyr

Tannhelse Rogaland har 43 tannklinikker. Fem av disse er ambuleringsklinikker. Standarden på tannklinikkene er svært god.

I 2009 ble Tjensvoll og Madla tannklinikk slått sammen. Det samme gjaldt Tau og Jørpeland, i nye lokaler på Jørpeland. I tillegg ble Klepp og Sokndal utvidet med et behandlingsrom hver. Finnøy, Norheim og Stavanger sentrum tannklinikk ble pusset opp. Arbeidet med ny tannklinikk i Sauda ble påbegynt.

Universell utforming

I 2009 startet RFK en kartlegging av alle tannklinikkene med tanke på universell utforming og tilgjengelighet.

Stillingstype	Kvinner	Menn	Totalt
Tannlege	74	39	113
Tannpleier	31	1	32
Tannhelsesekretær	147	0	147
Renholder	20	1	21
Servicetekniker	0	2	2
Konsulent, førstesekretær	4	0	4
Leder	5	3	8
Totalt antall personer	281	46	327

Ledergruppen i Tannhelse Rogaland består av, fra venstre overtannlege Gro Jørgensborg, overtannlege Trond Strømstad, leder Linda Næss, assisterende daglig leder Åge Hansen, overtannlege Ingvild Dommersnes, overtannlege Elisabeth Langberg, overtannlege Eivind Hauge og fylkestannlege Helene Haver.

Erkjentlighetsgaver tildeles ansatte som har vært ansatt i 25 år og i 2009 var turen kommet til (fra venstre):

Tannpleier Wenche Dyngen Kvamen, fylkestannlege Helene Haver (utdeler), tannpleier Janne Kristin Anda Schanche, tannpleier Gunn Ørjansen, tannlege Gunnar Vagle, tannhelsesekretær Olaug Thorsen, tannhelsesekretær Kari Øie og tannhelsesekretær Kari Helland Pedersen. Tannhelsesekretær Randi Opstad var ikke til stede.

Personell

Sammensetning

Tannhelse Rogaland har over 300 ansatte i 247,9 stillinger. Likestilling er noe en bestreber seg på å ha fokus på i personalpolitikken generelt, selv om dette er en utfordring ettersom få menn søker utdanning som tannhelsesekretærer eller tannpleiere.

I løpet av året ble det ansatt ny fylkestannlege. Det var Helene Haver som overtok etter Magnar Torsvik som gikk av med pensjon. Ny assisterende daglig leder ble Åge Hansen.

Det ble også ansatt tre nye ledere; Ingvild Dommersnes som overtannlege for Sandnes tannhelsedistrikt, Gro Jørgensborg som overtannlege for Sør-Jæren tannhelsedistrikt og Linda Næss som leder av Rogaland spesialisttannklinik.

Overtidspraksis

Avtale om overtidspaksis er kommet i gang etter ønske om å bruke tannklinikene etter ordinær arbeidstid. Overtidspraksis forutsetter full stilling og er tidsavgrenset. Denne praksisen må ikke gå utover inntjeningen og driften slik den er fastsatt i driftsplanene. Det skal føres eget regnskap for overtidspaksisen, og utbetalt lønn inkluderer feriepenger og inngår ikke i pensjonsgrunnlaget. Fylkeskommunen krever bare at ekstra utgifter til denne driften dekkes. Tannlegene får 55 % av pasientinntektene, mens tannhelsesekretærene får 20 %.

Rekruttering og stabilisering

Tannhelsetjenesten har i 2009 hatt langt flere søkere til tannlege- og

tannpleierstillingene enn senere år. Ved utlysning av stillinger mot slutten av året var det langt flere søkere enn ledige stillinger både for tannleger og tannpleiere. Ved siden av annonser i fagtidsskriftene, er de ledige stillingene lagt ut på tannhelsetjenestens egen web-side www.tannhelse Rogaland.no.

Det arbeider nå 34 utenlandske tannleger i Rogaland, som for det aller meste er rekruttert fra Tyskland. Erfaringen er at de raskt er produktive på sin nye arbeidsplass.

Tannhelse Rogaland skal konkurrere om personell med privat praksis og med andre fylkeskommuner. Lønnsmessig er det fremdeles ikke mulig å konkurrere med privat praksis. I tillegg kan det være spesielle utfordringer knyttet til det å arbeide på mindre

klinikker hvor man ikke drar nytte av et større faglig miljø.

Én ansatt har hatt barnehageplass i fylkeskommunal barnehage i 2009. Dette er en innskrenkning i forhold til tidligere år. I utgangspunktet skal dette være et tilbud som er tildelt personell som er vanskelig å rekruttere eller beholde. Plassene beholdes til skolepliktig alder, så lenge ansettelsesforholdet varer. Det er behov for å utvide tilbudet om barnehageplasser og kunne tilby bolig, spesielt i distriktene.

Bonus

Bonus for arbeidsåret 2009 ga gode resultater for de ansatte. Distriktenes kursbudsjetter får også tilført midler fra bonuspotten.

Årsaker til at tannleger har sluttet

	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Privat praksis	2	6	6	8	3	3
Off. annet fylke	3	1	0	3	2	5
Flyttet tilbake til utlandet	1	2	1	4	6	5
Pensjon	3	2	1	1	1	1
Videreutdanning	2	0	0	1	0	1
Sum sluttet	12*	12*	8	17	12	15
Tannleger ansatt	17	15	16	20	25	17

* Én har ikke oppgitt grunn.

Dager brukt til kurs pr. ansatt i 2009

Tannhelsedistrikt	Tannlege	Tannpleier	Tannhelsesekretær	Totalt
Nord-Rogaland	12,2	12,5	9,4	11,0
Nord-Jæren/Ryfylke	4,0	5,3	2,8	3,5
Stavanger	8,6	9,6	6,8	7,9
Sandnes	7,0	4,3	5,9	6,1
Sør-Jæren	8,4	7,1	6,6	7,5
Tannhelse Rogaland	8,9	8,0	7,0	8,0

Kompetanse- og kvalitetsutvikling

I løpet av 2009 ble det laget en plan for kompetanse- og kvalitetsutvikling i Tannhelse Rogaland. Den går gjennom eksisterende tiltak og introduserer nye.

Blant de nye tiltakene er et sentralt kursutvalg som skal samordne kurs og opplæring i hele organisasjonen. Videre vil arbeidsgiver tilby et minimum antall kurstimer for de ansatte pr. år. Det arbeides også med å få i stand desentralisert etterutdanning på spesialisttannklinikken. Andre tiltak er oppkobling av klinikkene til helsebiblioteket.no, noe som vil gi en ubegrenset tilgang til fagstoff både nasjonalt og internasjonalt. Det er også planlagt å kvalitetssikre at helseskjemaene i journalene blir utfyllt i tråd med journalforskriften.

Planen legger også opp til lederutdanning som vil bli startet opp i januar 2010.

Tannhelse Rogaland utarbeider hvert år en opplæringsplan med

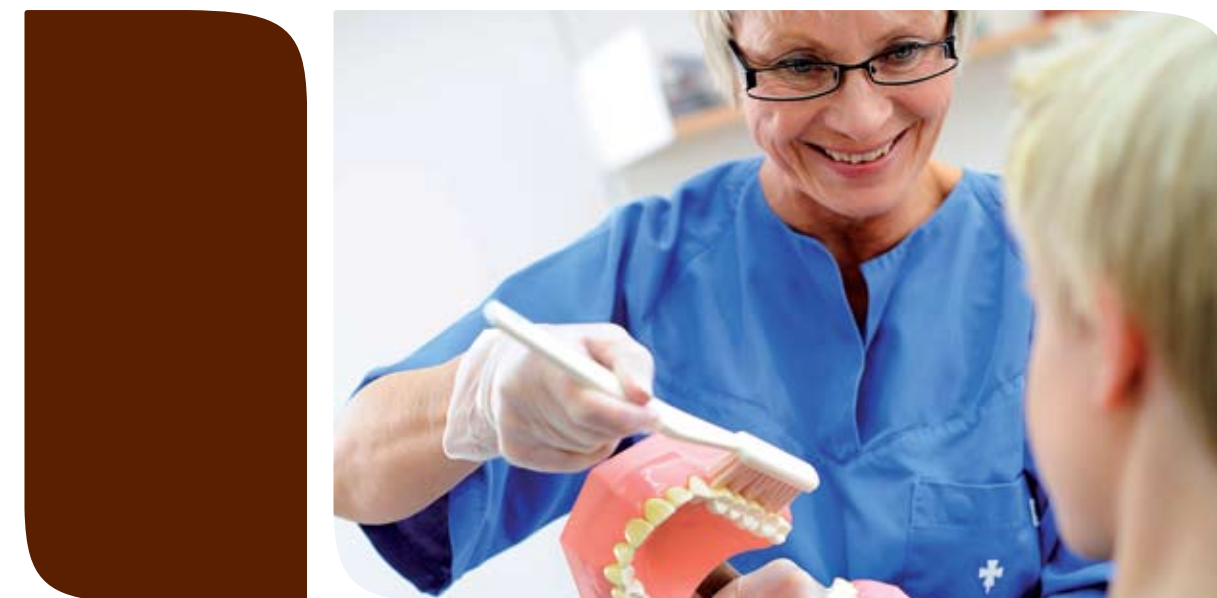
oversikt over de enkelte tannhelsedistriktenes kursprogram. Kompetanseutviklingen skjer hovedsakelig på distriktsmøtene, personellmøtet og lokale og sentrale kurs i tannlegeforeningen.

Det er avholdt ni overtannlegemøter i 2009. Der tas aktuelle saker mht. drift, produksjon, opplæring og budsjett opp. Referatene inneholder mye nyttig informasjon til tannklinikken og ligger i Kvalitetshåndboken.

Tannhelse Rogaland har eget introduksjonsmøte for nyansatte og eget introduksjonsprogram for de første seks månedene i ny jobb. Fra og med 2010 vil introduksjonsperioden utvides til 15 måneder. Det er avholdt slikt kurs for nyansatte tannleger, tannpleiere og tannhelsesekretærer i 2009. Målet med kurset er å gi en innføring i Tannhelse Rogalands oppgaver og målsetninger og gi generell informasjon om rutiner og prosedyrer.

En tannlege gikk på videreutdanning i protetikk med stipend fra Tannhelse Rogaland. Hun er nå ferdig med utdannelsen og ble ansatt i 2009 som protetiker ved spesialisttannklinikken.

Fem ansatte – både tannleger, tannpleiere og tannhelsesekretærer har fått tildelt stipend fra AMU på kr 10 000 hver.

Folkehelsearbeid – nye tiltak og prosjekter

Tannhelse Rogalands mål er å sette befolkningen i stand til å bevare tenner for livet.

Den offentlige tannhelsetjenesten skal spre opplysning og øke interessen for hva som kan gjøres for å fremme tannhelsen. Den skal også organisere forebyggende tiltak for hele befolkningen.

Av Stortingsmelding nr. 35 fremgår det at helsefremmende og forebyggende arbeid i sterkere grad enn før er en prioritert oppgave. Det er nye utfordringer, blant annet fordi det er flere eldre med egne tenner, og innvandrere med dårligere tannhelse.

Samhandling med kommunene

Helsedirektoratet har etablert elleve kvalitetsindikatorer for tannhelse-tjenesten. Dette skal bidra til å sette søkelys på kvalitet i tjenesten. Ulikheter i helse og samhandling er blant annet det som blir vektlagt.

En kvalitetsindikator gjelder avtaler som skal regulere samarbeidet og samarbeidsformer mellom den offentlige tannhelsetjenesten – Tannhelse Rogaland – og kommunal helse-, sosial- og omsorgstjeneste. Avtalene skal sikre at brukerne innenfor de prioriterte gruppene og rusomsorgen, får det tannhelsetilbudet de har rett til etter gjeldende lovverk og retningslinjer.

Slike avtaler skal innholde konkrete gjensidig forpliktende punkter og kan spesifiseres i forhold til de prioriterte gruppene og rusomsorgen. Følgende forutsetninger må være oppfylt:

- Det må foreligge en overbyggende avtale med toppledelsen i kommunen
- Det må foreligge en avtale med den enkelte institusjon/tjenesteområde
- Avtalene må revideres årlig.

Avtalene gjelder tjenesteområdene;

- Helsestasjonstjenesten
- Psykisk utviklingshemmede – PU tjenesten

- Institusjon og hjemmesykepleie – pleie- og omsorgstjenesten
- Kommunal rusomsorg.

Tannhelse Rogaland har i 2009 utviklet og ferdigstilt slike samarbeidsavtaler for alle samarbeidsparter, og disse skal implementeres i fylket i 2010. Arbeidet har vært gjort i samarbeid med folkehelsekoordinatorene i den offentlige tannhelsetjenesten i Sogn og Fjordane og Hordaland.

Ledende tannpleier – prøveordning i to tannhelsedistrikt i 2009

Tannhelse Rogaland har med bakgrunn i tidligere foreslått tiltak fra organisasjonsutviklingsprosessen (3T), iverksatt prøveordning med ledende tannpleiere i to distrikter i 2009. Funksjonen skal evalueres 1. kvartal 2010.

Ledende tannpleier skal i samarbeid med overtannlegen og folkehelsekoordinator ha ansvar for at planlegging, gjennomføring og evaluering av folke-

Tid brukt til folkehelsearbeid

Distrikt*	Antall timer
Nord-Rogaland	802
Nord-Jæren/Ryfylke	68
Stavanger	359
Sandnes	353
Sør-Jæren	461,5
Tannhelse Rogaland	2 043,5

* Varierer mht størrelse og antall stillinger.

helsearbeidet i distriktet følger gjeldende regelverk, offentlige føringer og organisasjonens tannhelseplan. Stillingsstørrelse 20 %.

Ledende tannpleier har overtannlegen som nærmeste overordnede i faglige og administrative spørsmål og forholder seg til klinikkledelsen i daglig klinisk arbeid.

I tillegg til personlig egnetthet krevides det interesse for og kunnskap om folkehelsearbeid og utviklingsarbeid. Kompetanse utover grunnutdanningen ble vektlagt.

Arbeidsoppgavene var;

- I samarbeid med overtannlegen og folkehelsekoordinator planlegge folkehelsearbeidet i distriktet
- Rapportere til overtannlege og folkehelsekoordinator
- Medvirke til at tannpleierressursene brukes optimalt
- Koordinere den utadrettede virksomheten i distriktet og sikre at de prioriterte oppgavene blir ivaretatt
- Følge opp og koordinere at tannpleierne har utstyr og materiell til å drive utadrettet virksomhet og forebyggende arbeid

- Holde seg faglig oppdatert og videreformidle faglig utvikling
- Utføre klinisk virksomhet.

Tanntastisk til Litauen

Tannhelse Rogaland ble invitert til Litauen med "Tanntastisk" i forbindelse med The Third European conference on health promoting schools i Vilnius sommeren 2009.

Tanntastisk er et helsefremmende undervisningsopplegg skrevet av og for lærere i samarbeid med tannpleiere og overtannlegen i Nord-Rogaland. Målet er å bedre ungdommers holdning til egen tannhelse og kosthold, øke kunnskapen om årsakene til dårlig tannhelse og på sikt redusere antall hull og syreskader hos ungdom. I tillegg undervises det om farer med nikotinbruk via sigaretter og snus.

Under presentasjonen i Vilnius var tre av tannpleierne fra Nord-Rogaland tilstede.

Det ble lagt ned mye arbeid i å lage et sammendrag av undervisningsprogrammet, og ikke minst finne et godt navn på engelsk! I Vilnius ble "Tanntastisk" hetende; "Dent-tastic – dental health, health and school hand in hand". Særlig takk til tannpleier Lise Birkeland som stod bak sammendraget, og holdt foredraget i Vilnius.

Tannhelse Rogaland har begynt å selge undervisningsopplegget til andre fylker i Norge. Det er også Lise Birkeland som er ansvarlig for opplæringen av tannhelsepersonell i andre fylker ved salg av Tanntastisk.

"Tanntastisk" ble presentert på The Third European conference on health promoting schools i Vilnius sommeren 2009.

Av tannpleier Liv Tveit Egeland, Gausel tannklinikk

Folkehelse rettet mot asylsøkere

Tannhelse Rogaland har hatt et tett samarbeid med Stavanger mottaks-senter for å fremme god helse og tannhelse blant asylsøkere. Stavanger mottakssenter ble åpnet i oktober 2008 og det er enslige mindreårige gutter som bor der. De fleste av dem er fra Afghanistan. I tillegg har mottaket ansvar for over 100 asylsøkere som bor i kommunen.

UDI har utviklet et eget opplæringsprogram alle asylsøkere må delta i. Tannhelse går inn under modul 2 "Helse" (forebyggende helsearbeid og smittevern). Tannpleiere underviser beboerne i små grupper. Det fokuseres på kosthold, munnhygiene og bruk av fluortilskudd.

Tannhelse Rogaland sponser de enslige mindreårige med tannbørste, tannkrem og fluorskylling. Flere ganger i året kommer det nyankommende. Helserådgiver kontakter da tannhelse-tjenesten slik at alle asylsøkere får samme informasjon av tannhelse-tjenesten.

Pilotprosjekt "Tannhelsepersonell og henvisning til Røyketelefonen"

Tannhelse Rogaland har blitt utvalgt som eneste fylke i Norge til et prøveprosjekt i regi av Helsedirektoratet avdeling Tobakk, den norske tannlegeforening og tannpleierforeningen. Bakgrunnen for prosjektet er at hvert år dør 6 700 mennesker grunnet røyking, og 21 % av den voksne befolkningen røyker daglig. Bruken av snus er økende, særlig blant unge menn. Den norske tobakksforebyggingen er mangelfull når det gjelder hjelp til røykeslutt. Bruk av røyk og snus påvirker tannhelsen negativt. Tannhelsepersonell kan bidra aktivt til røyke- og snusslutt.

Det er over 50 tannpleiere og tannleger med i prosjektet fra både offentlige og private tannklinikker. Røyketelefonen er en veilednings-tjeneste med god kompetanse innenfor tobakk, nikotinavhengighet, røyk-/snusslutt og helse. Prosjektet har tre målgrupper:

- Ungdom født 1990 eller 1991 bosatt i Stavanger og Sandnes.
- Pasienter som er henvist til periodontist.

- Rekrutter ved KNM Harald Haarfagre.

Tannhelsepersonellet sin oppgave er å motivere pasienter til å slutte med røyk eller snus. Når helseskjemaet oppdateres, blir alle pasientens tobakksvaner registrert. I forbindelse med dette prosjektet har det blitt utarbeidet et postkort: "Jeg vil gjerne slutte å røyke/snuse, derfor ønsker jeg kontakt med Røyketelefonen". Målet med prosjektet er å rekruttere pasienter til Røyketelefonen som tilbyr gratis veiledning. Dersom pasienten ønsker det, blir de fulgt opp i inntil ett år.

I prosjektperioden registrerer tannhelsepersonell antall pasienter som er tobakksfrie, de som røyker, snuser og hvem som takker ja til hjelp fra Røyketelefonen. Så langt er responsen fra pasientene god. Røyketelefonen rapporterer om nye innsendte postkort flere ganger i uka.

Prosjektet har en prøveperiode på seks måneder og avsluttes i mars 2010. Resultater vil foreligge i løpet av våren.

Tannpleier og prosjektleder Liv Tveit Egeland, Gausel tannklinikk

4 år og mye karies

Tannpleier Aud Ollestad,
Egersund tannklinikk

Aktuelle saker

Ved tannpleier Aud Ollestad,
Egersund tannklinikk

Bekymringsmeldinger til barnevernstjenesten

"Omfanget av vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt er i dag så omfattende at Verdens helseorganisasjon (WHO) definerer det som et folkehelseproblem. Å vokse opp med vold eller leve med vold, kan gi alvorlige helsemessige og sosiale konsekvenser for den enkelte." Slik definerer RVTs (Ressurssenter om Vold, Traumatisk stress og Selvmordsforebygging), dette alvorlige temaet.

Vold og overgrep kan være vanskelig å avdekke og dokumentere. Det krever trygghet og kunnskaper for mennesker som kommer i en situasjon der en ser eller avdekker slike hendelser. Tverrfaglig samarbeid blant helsepersonell kan være viktig. Det tverrfaglige samarbeidet kan f.eks. være mellom tannhelsetjenesten, barnvernstjenesten, Bufetat, RVTs, universitetene og spesialister i barnetannpleie.

I følge Helsepersonelloven skal tannhelsepersonell, på lik linje med annet helsepersonell, være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barnevernstjenestens side. De skal gi opplysninger til barnevernstjenesten når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet eller det foreligger andre

former for omsorgssvikt. (Helsepersonelloven § 33 og Barnevernsloven § 4.10 -11).

Tannhelsepersonell er den eneste helsetjenesten som ser alle barn og unge regelmessig fra de er 3 år til de er 18 år. Dette gir oss muligheter for å oppdage omsorgssvikt og overgrep. Barn og unge som blir mishandlet har ofte skader i hode-/halsregionen. Massiv karies kan gi grunn til mistanke om omsorgssvikt.

Helsedirektoratet bevilget i 2008 økonomisk støtte til Tannhelse Østfold for igangsetting av pilotprosjekt "Bekymringspasienter". Prosjektet viste etter hvert et stort behov for å innarbeide gode rutiner ved mistanke om omsorgssvikt og overgrep blant barn og unge. I 2009 opprettet Tannhelse Rogaland et lignende prosjekt først for prøveperiode på seks måneder og avgrenset til kommunene Eigersund og Klepp.

Bekymringspasientene ble i dette prosjektet definert slik:

- pasienter som ikke har møtt på over to år, eller som gjentatte ganger ikke møter til undersøkelse og/eller behandling
- unormal stor kariesaktivitet
- ekstrem angst for å gape opp
- mistanke om vold/mishandling.

Tannpleier Aud Ollestad ved Egersund tannklinikk har vært oppfølgingskontakt denne prøveperioden, og er også den som skal være veileder når prosjektet nå videreføres til hele organisasjonen. Ollestad har brukt prøvetiden til å etablere kontakt og samarbeid med barnevernstjenesten, Bufetat, RVTs, Barnehuset i Bergen, spesialister i pedodonti ved Universitetet i Bergen og de offentlige tannhelsetjenestene i Hordaland og Sogn og Fjordane. Barnehus skal opprettes i Rogaland i 2010 og det er da naturlig at Tannhelse Rogaland innleder et samarbeid.

Samarbeidet har ført til resultater i form av standard brev som sendes til barnvernstjenesten og foresatte (bekymringsmelding), lik ordlyd på brev som sendes ut til foresatte når barn ikke møter til undersøkelse/behandling og det er opprettet årlige samarbeidsmøter med barnevernstjenesten.

Av intern koordinator, tannlege Anfinn Valland, Egersund tannklinikk

Organisasjonsutvikling 3T - en oppsummering

I 2005/2006 var driften i tannhelsetjenesten preget av stor gjennomtrekk i stillinger, spesielt tannleger og tannpleiere. Det var i tillegg vansker med å rekruttere nye medarbeidere. Det var derfor behov for å finne frem til tiltak for å få medarbeidere til å bli i sine stillinger og gjøre Tannhelse Rogaland mer attraktiv for aktuelle søkere.

Det ble i 2006 satt i gang et organisasjonsutviklingsprosjekt som senere fikk navnet 3T (trygghet, tillit, tilhørighet). Dette prosjektet har vart i tre år og ble avsluttet juni 2009. Det foreligger en sluttrapport skrevet av prosjektleder Sigurd Haus.

Hva har Tannhelse Rogaland oppnådd med 3T-prosjektet:

Alle ansatte ble involvert i mer eller mindre grad gjennom hele prosjektet. De ansatte hadde reell innflytelse og ansvar for at dette ble et prosjekt som skulle bety noe for arbeidsplassen. 3T har ført til en økt bevissthet om egen organisasjon. Den brede deltagelsen i prosjektet har gitt en god kartlegging av problemområder og beskrivelse av utviklingspotensiale og fått frem gode tiltak for å komme videre.

Når 3T-prosjektet ble avsluttet er mange tiltak gjennomført. Andre tiltak er planlagt skal følges opp. Dette gjelder spesielt:

- Hvordan videreutvikle
  - en høy status og selvbevissthet knyttet til arbeidet i Tannhelse Rogaland.
  - organisasjonen med hensyn til nye oppgaver, for eksempel nye klientgrupper, sterkere satsing innen opplæring eller utvikling av mer spesialiserte tjenester.
- Hvordan sikre
  - god oppfølging av medarbeiderne i organisasjonen?
  - en mer stabil medarbeidergruppe, særlig blant tannlegene.
  - lederekruttering.
- Videreutvikle og systematisere folkehelsearbeidet.

I tillegg så kan vi liste opp flere tiltak som er iverksatt og planlagt iverksatt som en direkte følge av 3T-prosjektet:

- de ansattes kompetanse og behov for kompetanseutvikling er kartlagt
- etterutdanningstilbud ved Rogaland spesialisttannklinikk
- nye stillinger i forslag til budsjett 2010
- utdanningsstilling til spesialistutdanning er tatt med i budsjettet for 2010
- pensjonistbank

Tannlege Anfinn Valland,
Egersund tannklinikk

Utfordringer og tiltak

I fylkestingets bestilling av tjenester fra Tannhelse Rogaland (sak 99/09) skal tjenestetilbudet til lovpålagte grupper og til gruppe E opprettholdes. Samtidig som det settes økt fokus på følgende syv strategier/områder, i prioritert rekkefølge:

1. Styrke og systematisere folkehelsearbeidet
2. Styrke tilbudet til gruppe C2 (eldre og langtidssyke i hjemmesykepleie)
3. Videreutvikle tjenestetilbudet til rusmisbrukere
4. Styrke rekrutteringen av tannleger og tannpleiere – og sørge for bedre stabilitet i personalet
5. Opplæring og oppfølging av nytt tannhelsepersonell – spesielt nyansatte og utenlandske tannleger
6. Styrke spesialisttjenesten – opprette spesialisttannklinikk/ kompetansesenter
7. Kvalitetssikre tjenesten

Barn og ungdom, født 1991 - 2008

Gruppe A	Totalt	Under tilsyn	Under tilsyn %	Us og behandlet	Us og behandlet %	Under behandling	Planlagt ikke innkalt*
Nord-Rogaland	25 072	24 508	97,8	14 857	59,3	1 001	9 651
Nord-Jæren/Ryfylke	14 411	13 042	90,5	8 407	58,3	1 043	4 635
Stavanger	28 918	27 445	94,9	16 918	58,5	1 252	10 527
Sandnes	20 665	19 849	96,1	12 988	62,9	1 435	6 861
Sør-Jæren	18 471	17 668	95,7	12 157	65,8	1 023	5 511
Tannhelse Rogaland	107 537	102 512	95,3	65 327	60,7	5 754	37 185

* Inkluderer 1- og 2-åringene som får tilsyn på helsestasjon.

Psykisk utviklingshemmede over 18 år

Gruppe B	Totalt*	Under tilsyn	Under tilsyn %	Us og behandlet	Us og behandlet %	Under behandling	Planlagt ikke innkalt
Nord-Rogaland	-	442	-	401	-	24	41
Nord-Jæren/Ryfylke	-	188	-	168	-	24	20
Stavanger	-	320	-	288	-	36	32
Sandnes	-	208	-	193	-	24	15
Sør-Jæren	-	374	-	358	-	31	16
Tannhelse Rogaland	1621	1532	94,5	1408	86,9	139	124

* Mangler tall fra kommunene.

Eldre og langtidssyke i institusjoner (syke- og aldershjem, omsorgsboliger, sykehus og rusbehandling)

Gruppe C1	Totalt*	Under tilsyn	Under tilsyn %	Us og behandlet	Us og behandlet %	Under behandling	Planlagt ikke innkalt
Nord-Rogaland	943	913	96,8	835	88,5	112	78
Nord-Jæren/Ryfylke	350	271	77,4	262	74,9	63	9
RSTK (ruspas. i inst.)	25	25	-	-	-	-	-
Stavanger	1 051	911	86,7	863	82,1	60	48
Sandnes	553	517	93,5	339	61,3	54	178
Sør-Jæren	480	385	80,2	387	80,6	59	-2
Tannhelse Rogaland	3 402	3 022	88,8	2 686	79,0	348	336

*Registrerte personer i gruppen oppgitt fra helse- og sosialetatene i kommunene.

Pasienter som mottar hjemmebaserte tjenester, definert som nødvendig helsehjelp

Gruppe C2	Totalt*	Under tilsyn	Under tilsyn %	Us og behandlet	Us og behandlet %	Under behandling	Planlagt ikke innkalt
Nord-Rogaland	1 684	1 161	68,9	873	51,8	136	288
Nord-Jæren/Ryfylke	356	313	87,9	257	72,2	51	56
Stavanger	1 165	846	72,6	567	48,7	64	279
Sandnes	536	477	89,0	374	69,8	81	103
Sør-Jæren	869	742	85,4	645	74,2	123	97
Tannhelse Rogaland	4 610	3 539	76,8	2 716	58,9	455	823

*Registrerte personer i gruppen oppgitt fra helse- og sosialetatene i kommunene.

Ungdom 19 og 20 år, født 1989 og 1990

Gruppe D	Totalt	Under tilsyn	Under tilsyn %	Us og behandlet	Us og behandlet %	Under behandling	Planlagt ikke innkalt
Nord-Rogaland	3 030	2 745	90,6	1 945	64,2	266	800
Nord-Jæren/Ryfylke	1 484	1 253	84,4	1 040	70,1	206	213
Stavanger	3 067	2 584	84,3	1 927	62,8	267	657
Sandnes	2 241	1 970	87,9	1 519	67,8	334	451
Sør-Jæren	1 955	1 454	74,4	1 249	63,9	193	205
Tannhelse Rogaland	11 777	10 006	85,0	7 680	65,2	1 266	2 326

Psykiatriske pasienter, pasienter i pleie av pårørende, pasienter i rusvern, fanger

Gruppe E inkl. rus	Totalt	Under tilsyn	Under tilsyn %	Us og behandlet	Us og behandlet %	Under behandling	Planlagt ikke innkalt
Nord-Rogaland	-	362	-	182	-	27	180
Nord-Jæren/Ryfylke	-	104	-	92	-	42	12
RSTK (ruspas i inst)	-	262	-	262	-	-	-
Stavanger	-	243	-	204	-	46	39
Sandnes	-	187	-	127	-	39	60
Sør-Jæren	-	199	-	178	-	22	21
Tannhelse Rogaland	-	1 357	-	783	-	176	574

Uprioriterte, voksne betalende pasienter

Gruppe F	Totalt	Under tilsyn	Under tilsyn %	Us og behandlet	Us og behandlet %	Under behandling	Planlagt ikke innkalt
Nord-Rogaland	66 334	11 148	16,8	6 672	10,1	27	4 476
Nord-Jæren/Ryfylke	35 497	3 997	11,3	2 773	7,8	42	1 224
Stavanger	120 297	5 953	4,9	3 843	3,2	46	2 110
Sandnes	38 159	3 519	9,2	3 036	8,0	39	483
Sør-Jæren	41 805	6 196	14,8	4 210	10,1	22	1 986
Tannhelse Rogaland	277 254	30 813	11,1	20 534	7,4	176	10 279

Personell i Tannhelse Rogaland

Tannhelsedistrikt	Overtannleger			Tannlege 2			Tannpleiere			Tannhelsesekr.			Personell		
	Stl	Pers	Vak	Stl	Pers	Vak	Stl	Pers	Vak	Stl	Pers	Vak	Stl	Pers	Vak
Nord-Rogaland	1	1	0	27,7	28	238	8,6	10	26	29,7	33	0	67,0	72	264
Nord-Jæren/Ryfylke	1	1	0	11,6	16	24	3,8	6	122	13,8	19	0	30,2	42	146
Stavanger	1	1	0	22,0	25	168	7	7	47	23,7	31	30	53,7	64	245
Sandnes	1	2	0	16,0	20	155	7	8	108	17,7	25	0	41,7	55	263
Sør-Jæren	1	1	7	19,2	22	124	6	8	49	19,2	24	4	45,4	55	184
Sum	5	6	7	96,5	111	709	32,4	39	352	104,1	132	34	238,0	288	1102
Årsverk vakant 2009	0,1			14,8			7,7			0,7			23,3		
	3 %			15,3 %			23,6 %			0,7 %					

Vakans i uker.

Antall privatpraktiserende tannleger

Kommune	Allmennpraksis	Kjeveortopedi	Periodonti	Oral kirurgi	Endodonti	Protetikk	Totalt
Egersund	7	2	1	-	-	1	10
Gjesdal	2	-	-	-	-	-	1
Haugesund	33	5	1	-	-	-	34
Hå	4	-	-	-	-	-	4
Karmøy	10	1	-	-	-	-	11
Klepp	4	-	-	-	-	-	6
Lund	1	-	-	-	-	-	1
Randaberg	3	-	-	-	-	-	3
Sandnes	36	3	1	-	-	-	41
Sauda	3	-	-	-	-	-	3
Sokndal	1	-	-	-	-	-	1
Sola	13	-	1	-	-	1	13
Stavanger	88	6	5	2	4	5	102
Strand	4	-	-	-	-	-	4
Suldal	1	-	-	-	-	-	1
Time	9	3	-	-	-	-	7
Tysvær	2	-	-	-	-	-	2
Vindafjord	2	-	-	-	-	-	2
Rogaland 2009	223	20	9	2	4	7	246

Kommunene Bjerkreim, Bokn, Finnøy, Forsand, Hjelmeland, Kvitøy, Rennesøy og Utsira har ikke privatpraktiserende tannleger.

Dekningsgrad av tannleger i Rogaland

Kommune	Allmennpraksis private tannleger	Offentlig ansatte tannleger	Totalt antall tannleger	Innbyggere pr. 1.1.2009	Innbyggere pr. tannlege	Innbyggere pr. tannlege inkl. spesialister
Haugesund	33	7	40	33 665	847	853
Karmøy	10	10,5	20,5	39 354	1 920	1 830
Utsira	0	0	0	214	0	-
Sauda	3	2	5	4 730	946	946
Suldal	1	2	3	3 833	1 278	1 278
Vindafjord	2	5	7	8 161	1 166	1 166
Bokn	0	0,25	0,25	811	3 244	3 244
Tysvær	2	2,75	4,75	9 712	2 045	2 045
Nord-Rogaland	51	29,5	80,5	100 480	1 248	1 148
Hjelmeland	0	1,2	1,2	2 701	2 251	2 251
Strand	4	4,8	8,8	11 045	1 384	1 255
Forsand	0	0	0	1 134	0	0
Kvitøy	0	0,2	0,2	542	2 710	2 710
Finnøy	0	1	1	2 790	2 790	2 790
Rennesøy	0	1	1	3 888	3 888	3 888
Randaberg	3	2	5	9 867	1 973	1 973
Sola	13	5,2	18,2	22 076	1 213	1 217
Nord-Jæren/ Ryfylke	20	15,4	35,4	54 043	1 527	1 372
Stavanger	88	22	110	121 610	1 106	1 128
Bjerkreim	0	1	1	2 580	2 580	2 580
Gjesdal	2	3	5	9 969	1 994	1 994
Sandnes	36	12	48	63 431	1 321	1 326
Sandnes	38	16	54	75 980	1 407	1 407
Lund	1	0,6	1,6	3 111	1 944	1 944
Sokndal	1	1	2	3 246	1 623	1 623
Egersund	7	3,6	10,6	13 969	1 318	1 322
Hå	4	5,7	9,7	15 949	1 644	1 644
Klepp	4	3	7	16 350	2 336	2 337
Time	9	4	13	15 836	1 218	1 221
Sør-Jæren	26	19,2	43,9	68 461	1 559	1 372
Rogaland 2009	223	102,1	323,8	420 574	1 299	1 156

5-åringene % av 5-åringer uten karieserfaring, dmft=0

Tannhelsedistrikt	Totalt antall	% us	% dmft=0	% dt=0	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Nord-Rogaland	1 302	67	78	81	59	64	69	74	81	78
Nord-Jæren/Ryfylke	851	59	81	84	68	73	73	80	82	81
Stavanger	1 618	65	80	83	70	74	74	75	79	80
Sandnes	1 122	72	81	86	61	72	78	77	80	81
Sør-Jæren	982	74	82	85	66	75	75	78	81	82
Rogaland 2009	5 875	68	80	84	65	71	74	76	80	80
Norge					61	69	72	76	79	

12-åringene % av 12-åringer uten karieserfaring, DMFT=0

Tannhelsedistrikt	Totalt antall	% us	% DMFT=0	% DT=0	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Nord-Rogaland	1 452	73	41,8	67	28	34	35	39	43	42
Nord-Jæren/Ryfylke	836	70	46,0	73	33	38	38	48	45	46
Stavanger	1 625	70	48,7	73	37	38	39	42	40	49
Sandnes	1 197	71	42,3	70	37	37	40	43	44	42
Sør-Jæren	1 114	80	40,6	67	29	32	34	39	38	41
Rogaland 2009	6 224	73	44,0	70	35	36	37	41	42	44
Norge					41	42	44	46	48	

18-åringene % av 18-åringer uten karieserfaring, DMFT=0

Tannhelsedistrikt	Totalt antall	% us	% DMFT=0	% DT=0	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Nord-Rogaland	1 534	71	11	50	9	6	9	10	11	11
Nord-Jæren/Ryfylke	865	71	11	52	8	6	11	12	11	11
Stavanger	1 497	69	14	52	16	5	14	13	16	14
Sandnes	1 295	71	12	52	13	6	14	10	16	12
Sør-Jæren	1 118	78	10	44	8	6	9	9	10	10
Rogaland 2009	6 309	72	12	50	12	11	11	11	12	12
Norge					16	17	16	16	16	

DMFT for 12-åringer gj.sn. antall tenner med karieserfaring % av 12-åringene uten ny karies, DT=0

Tannhelsedistrikt	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Nord-Rogaland	2,2	2,1	2,3	1,7	1,7	1,6	60	64	62	65	64	67
Nord-Jæren/Ryfylke	2,2	1,7	1,8	1,4	1,5	1,4	63	64	65	70	71	73
Stavanger	1,6	1,7	1,7	1,6	1,5	1,4	70	60	66	67	73	73
Sandnes	1,8	1,8	1,7	1,6	1,6	1,5	69	68	66	69	70	70
Sør-Jæren	2,2	2,2	2,0	1,8	1,8	1,7	56	61	63	66	68	67
Rogaland 2009	2,0	1,9	1,8	1,7	1,6	1,5	64	63	65	68	69	70
Norge	1,7	1,6	1,6	1,5	1,4							

DMFT for 18-åringer gj.sn. antall tenner med karieserfaring % av 18-åringene uten ny karies, DT=0

Tannhelsedistrikt	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Nord-Rogaland	6,7	6,4	6,0	5,8	5,7	5,6	44	42	46	48	49	50
Nord-Jæren/Ryfylke	5,7	5,8	5,6	5,6	5,5	5,2	48	46	51	54	54	52
Stavanger	4,6	5,2	5,2	5,3	4,6	5,0	51	45	49	48	53	52
Sandnes	5,6	5,8	5,6	5,5	5,3	5,1	48	45	71	48	52	52
Sør-Jæren	6,6	6,5	6,5	6,3	6,2	6,1	43	43	43	49	47	44
Rogaland 2009	5,8	5,9	5,8	5,7	5,4	5,4	48	44	51	49	51	50
Norge	5,0	5,0	4,9	4,8	4,7							

Frekvensfordeling DMFT 12-åringene

Tannhelsedistrikt	DMFT	DT	DT i gj snitt	MT	MT i gj snitt	FT	FT i gj snitt	DMFT	% DMFT =0	% DMFT 1-4	% DMFT 5-9	% DMFT >=10
Nord-Rogaland	1 732	699	0,66	15	0,01	1 018	0,96	1,6	41,8	49,2	8,4	0,6
Nord-Jæren/Ryfylke	815	289	0,50	10	0,02	516	0,89	1,4	46,0	47,9	5,3	0,7
Stavanger	1 575	582	0,50	24	0,02	969	0,85	1,4	48,7	44,7	6,1	0,4
Sandnes	1 268	469	0,55	14	0,02	785	0,92	1,5	42,3	51,9	5,4	0,5
Sør-Jæren	1 468	605	0,68	9	0,01	854	0,96	1,7	40,6	51,0	7,8	0,7
Rogaland 2009	6 858	2644	0,58	72	0,02	4 142	0,91	1,5	44,0	48,8	6,7	0,6

Frekvensfordeling DMFT 18-åringene

Tannhelsedistrikt	DMFT	DT	DT i gj snitt	MT	MT i gj snitt	FT	FT i gj snitt	DMFT	% DMFT =0	% DMFT 1-4	% DMFT 5-9	% DMFT >=10
Nord-Rogaland	6 150	1 499	1,38	51	0,05	4 600	4,2	5,6	11,1	36,8	33,9	18,2
Nord-Jæren/Ryfylke	3 188	770	1,26	18	0,03	2 400	3,9	5,2	11,1	38,8	36,7	13,4
Stavanger	5 134	1 167	1,13	60	0,06	3 907	3,8	5,0	13,8	38,1	34,9	13,2
Sandnes	4 659	1 264	1,37	32	0,03	3 363	3,7	5,1	12,3	39,0	34,2	14,5
Sør-Jæren	5 328	1 449	1,66	23	0,03	3 856	4,4	6,1	10,1	32,3	34,9	22,8
Rogaland 2009	24 459	6 149	1,36	184	0,04	18 126	4,0	5,4	11,8	36,9	34,8	16,5

Vilje
gir vekst

TANNHELSE
ROGALAND

Postboks 130, 4001 Stavanger | Besøksadr. Arkitekt Eckhoffs gate 1, 4010 Stavanger | tannhelserogaland.no